

МЕМОРАНДУМ ЗА ИКОНОМИЧЕСКА И ФИНАНСОВА ПОЛИТИКА

I. ПОСЛЕДНИ ИКОНОМИЧЕСКИ РАЗВИТИЯ И ПРИЛАГАНЕ НА ПОЛИТИКАТА

1. **Икономическото развитие през 2003 г. като цяло е задоволително.** Воден от частното вътрешно търсене и износа, реалният БВП нарасна с 4.3%, като през четвърто тримесечие се наблюдаваше засилена тенденция. Спадът на селскостопанското производство, причинен от силна суша, бе повече от компенсиран с увеличеното производство в сферата на промишлеността (особено производството) и услугите (особено комуникациите и туризма). В контекста на икономическата експанзия, нивото на безработицата спадна с повече от 6 процентни пункта на 13,5 %, отразявайки по равно активните политики за пазара на труда и създаването на работни места от частния сектор. Инфлацията на потребителските цени спадна на средно 2,25 %, но нивото ѝ за 12-те месеца се повиши до 5,5 % в края на 2003 г., главно поради повишилите се цени на хранителните продукти в началото на сушата.

2. **В началото на 2004 г. икономическата активност остана стабилна, но инфлацията все още не е започнала да спада.** Воден от инвестициите и износа, реалният БВП ръст се нарастна до 5.25% на годишна основа през първото тримесечие, и изглежда, че набрала скорост процес на нарастване на БВП е продължил и през второто тримесечие. Отразявайки по-високите цени на нефта и не толкова бързо, колкото очакваното спадане на цените на хранителните стоки, дванадесет месечната инфлация на потребителските цени нарасна на 6.75% през май. Главно поради сезонни причини безработицата спадна на 12.5% през май, докато реалните заплати останаха почти непроменени на годишна основа през първото тримесечие.

3. **Икономическата експанзия се придружаваше от появата на макроикономически дисбаланс, с който ние започнахме да се справяме посредством корекции в политиката.** Кредитният бум допринесе за повишаването на вътрешното търсене, довело до влошаване на дефицита по външната текуща сметка, който нарасна до 8,5 % от БВП през 2003 г. Понеже над 80 % от дефицита по текущата сметка през 2003 г. се покри от преки чуждестранни инвестиции, съотношението на външния дълг намаля още повече, достигайки 58,75% от БВП, а резервите в чуждестранна валута останаха около равностойността на вноса за 5 месеца в края на 2003 г. Темпът на нарастване на изискванията на банките към неправителствения сектор се увеличи отново на повече от 50 % на 12-месечна основа през първите месеци на 2004 г. В отговор на тези развития Българската народна банка (БНБ) предприе мерки за засилване на надзора и намаляване ликвидността на банките, а правителството затегна фискалната политика като спести половината от изпълнението на приходите през 2003 г., създавайки дефицит от 0,5 % от БВП (чрез капиталови трансфери, третиращи като разходи). Последните данни за 12-месечния ръст на текущата сметка и неправителствените изисквания показват намаление съответно на 8.25% от БВП през април и съответно около 47 процента през юни. Отразявайки бързия растеж на приходите, консолидираният бюджет отчита касов излишък от почти 2 процента от годишния БВП за първите пет месеца на 2004 г.

II. ИКОНОМИЧЕСКАТА ПРОГРАМА ЗА 2004–06 Г.

4. **Нашата икономическа програма за периода 2004–06 г. има за цел да намали уязвимостта на външния и финансовия сектор с оглед да се поддържа макроикономическата стабилност и да се постигнат устойчиви нива на растеж при подготовката за членство в ЕС в началото на 2007 г.** Програмата разчита на фискални корекции, строга политика на доходите в публичния сектор, засилен банков надзор, мерки за намаляване на банковата ликвидност, а също и на структурни реформи (в т.ч. приватизация) в контекста на валутния борд. Последният ни послужи добре като дисциплиниращо средство и ще бъде поддържан до приемането на Еврото в края на настоящото десетилетие. Разработването на разценки за единица труд в производството и нарасналият относителен дял на износа ни в страни-членки на ЕС предполагат, че конкурентноспособността като цяло остава адекватна, а политиката на нашата икономическа програма е да я засилим допълнително.

5. **Очакваме да постигнем реален ръст на БВП от около 5,25 % годишно през периода 2004–06 г.** Нашата програма съдържа необходимите мерки за повишаване на производителността, заетостта и инвестициите. Очаква се спестяванията в страната да достигнат нивата, наблюдавани в другите присъединяващи се към ЕС страни в резултат на по-висок доход на глава от населението, по-големи печалби на предприятията, фискална консолидация, развитие на финансовата сфера и други структурни реформи, в т.ч. мерки за подобряване на управлението и бизнес климата. Но с увеличаването и на съотношението на инвестициите към БВП, разчитането на спестяванията във валута се прогнозира да отбележи скромен спад до 7.5 % от БВП през 2006 г. Съчетано с очакваните големи чуждестранни инвестиции (стимулирани от паричните потоци от приватизацията), това ще помогне за намаляването на съотношението на външния дълг до 50,5 % от БВП в края на 2006 г. След временното увеличение през 2004 г., средната инфлация на потребителските цени според прогнозите ще спадне до 3,5 % през 2005–06 г., отразяващи строгата фискална политика, политиката по доходите и структурната реформа.

6. **Поради ограничаването на монетарната политика чрез валутния борд и отворената капиталова сметка, макроикономическата политика ще разчита предимно на фискалната политика.** Нашата програма цели да постигне поне балансиран консолидиран бюджет през 2004 г., като оттегли първоначално планирания фискален стимул през 2004 г. Позицията по фискалната политика ще бъде разхлабена през 2005-06 г. само, ако кредитната експанзия намалее, както е предвидено в нашата програма и дефицита по външната текуща сметка престане да дава основания за безпокойство. Въпреки че разходите, свързани с НАТО и ЕС и неблагоприятните демографски фактори затрудняват по-нататъшното намаляване на участието на държавата в икономиката, ние възнамеряваме: (i) да използваме увеличението на акцизните ставки, свързани с присъединяването към ЕС за намаляване на преките данъци и (ii) да подобрим качеството на разходите чрез намаляване на субсидиите и целевите социални разходи и по този начин ще се създаде възможност за приоритетни разходи за инвестиции, дейности и издръжка. При една непроменена фискална позиция, реализацията на приходите от приватизацията и пестеливото използване на държавните гаранции ще позволят съотношението на публичния дълг да спадне до 37.75 % от БВП до края на 2006 г.

7. **Започнахме да прилагаме стъпка-по-стъпка стратегия за намаляване на банковата ликвидност на нива, които все пак ще позволяват на банките адекватно ниво на кредитиране.** В рамките на границите, наложени от отворена капиталова сметка ние започнахме да намаляваме банковата ликвидност чрез прехвърляне на държавните депозити от търговските банки в БНБ и въвеждане на по-строги изисквания за задължителните резерви и внимателно ще следим ефекта на тези мерки върху ръста на кредитната експанзия. Готови сме да прибегнем до допълнителни мерки, включително изисквания за минимална ликвидност и да увеличим вътрешното заемане на средства от страна на правителството, ако е необходимо за постигане на целите ни, но не предвиждаме необходимост от ограничаване на притока на капитал с оглед да направим стратегията си ефективна. Затегнали сме изискванията за предпазливост в банковия сектор и ще засилим надзорната си дейност като същевременно ще засилим и небанковия надзор за срока на програмата, за да намалим уязвимостта на финансовия сектор.

8. **За да увеличи предлагането по подходящ начин и намали уязвимостта, нашата програма до голяма степен разчита на структурни реформи.** В основни линии възнамеряваме да приключим приватизацията през 2004–06 г. Освен вече започнатите приватизационни сделки, се налага да се подготвим за продажбата на електропроизводителните дружества и няколко транспортни дружества. Ще се предприемат мерки пазарът на труда да стане по-гъвкав чрез улесняване на започването и прекратяването на работа, а също и за ограничаване на бюрокрацията, намаляване на корупцията и засилване на упражняването на права на собственост. Като част от програмата ни за фискални корекции, ние ще предприемем мерки за подобряване на събирането на приходите и управлението на разходите и ще укрепим пенсионната и здравната системи.

9. **Фискалната политика трябва да бъде стегната и гъвкава през периода 2004–06 г., за да се справи с възможните външни шокове и отклонения от програмата, да постигне набелязаното подобрене на външната текуща сметка и да поеме фискалния ефект от членството в ЕС през 2007 г.** Очаква се вноските за ЕС и изискванията за съфинансиране по проекти, финансирани от ЕС да натоварят бюджета с около 2% от БВП през 2007 г. и с около 1.5% от БВП след това. Не смятаме за разумно да влезем в механизъм за валутен обмен 2 с такъв дефицит и, следователно, ще предприемем съответните мерки, за да осигурим фискален баланс от 2007 г. нататък. Тази цел ще бъде улеснена от изключителната бюджетна подкрепа, която получихме от ЕС при приключване на нашите преговори по главите за присъединяване през юни 2004 г.

III. ПРОГРАМАТА ПРЕЗ ОСТАВАЩИТЕ МЕСЕЦИ НА 2004 Г.

10. **Нашите цели за 2004 г. са да засилим икономическия растеж така, че да достигне малко над 5%, да намалим инфлацията на потребителските цени до 3,5 % в края на годината и да задържим дефицита по външната текуща сметка на 8.75 % от БВП.** Ускоряването на растежа се очаква да настъпи в резултат на намаляването на отрицателната стойност на дела на външния сектор, който компенсира слабото забавяне в растежа на търсенето в страната. От гледна точка на предлагането,

нарастването на производството ще се стимулира от възстановяването на селското стопанство, от наскоро направените инвестиции в мощности и от един добър туристически сезон. Въпреки че средната инфлация ще е висока – 6.25%, нивото ѝ за 12-те месеца би трябвало, въпреки обоснованите повишения на цените за електричество и отопление, да падне бързо с идването на новата реколта. Въпреки очакваното забавяне на кредитната експанзия до 30-35% на годишна основа до края на 2004 г., както и на търсенето в страната, външната текуща сметка се очаква леко да се влоши в сравнение с 2003 г. поради неотдавнашните увеличения на цените на петрола и на други стоки. С очаквания приток на преки чуждестранни инвестиции и предстоящото предсрочно изплащане на външен дълг и въпреки по-нататъшното нарастване на brutните резерви в чуждестранна валута, прогнозите са, че съотношението на външния дълг ще намалее до 56 % от БВП.

А. Фискална политика и реформа

11. Решили сме да затегнем фискалната политика и да се стремим към общ баланс на консолидирания бюджет (предефиниран за третиране на капиталовите трансфери като разходи) на основата на коригирано текущо начисляване през 2004 г. (критерий за изпълнение). Предвид по-нататъшното влошаване на текущата сметка и отслабването на спестяванията в частния сектор, ние стигнахме до заключението, че разширяването на фискалната позиция в бюджета за 2004 г. вече не е уместно. Следователно, решихме да постигнем, като минимум, фискален баланс през 2004 г. Освен това решихме да ограничим и разходите в консолидирания бюджет (критерий за изпълнение) така че да се осигури спестяването на преизпълнението на приходите вследствие на по-високото търсене от предвиденото в момента на изготвянето на бюджета. Извън тези ангажименти, фискалната политика трябва да остане гъвкава и ние ще обмислим допълнителни мерки за по-нататъшно затягане на фискалната политика след консултации със служителите на Фонда, ако дефицитът по текущата сметка не се развие съгласно предвижданията. За да конвертираме фискалните си данни, които са на база паричен поток в данни на принципа на текущо начисляване сме започнали да наблюдаваме общия размер на просрочията в консолидирания бюджет на тримесечна основа и ще третираме нетното акумулиране на просрочията като разходи. Всички просрочия в бюджета на централното правителство ще бъдат елиминирани до края на септември 2004 г. (критерий за изпълнение).

12. В интерес на по-голямата прозрачност ние премахнахме предпазливия подход към бюджетните прогнози за приходите за 2004 г. Това доведе до корекция нагоре на приходите с около 2 % от БВП като нереализираните приходи, свързани с по-ниските ставки на данъка върху доходите на физическите лица и корпоративния данък са повече от компенсирани от по-доброто администриране на данъците, увеличените акцизи и по-реалистичното отразяване на макроикономическите допускания, направени в момента на изготвянето на бюджета. Всички приходни категории бяха коригирани нагоре, което е най-забележимо в приходите от ДДС, данъка върху доходите на физическите лица и корпоративния данък. Ревизираните ни прогнози бяха подкрепени и от по-високите печалби – реализирани и все още очаквани, от БНБ и наскоро приватизираната телекомуникационна компания и други неданъчни приходи. След изместването на фокуса в началото на годината, а именно да разчитаме повече на непреките данъци, през останалата част от 2004 г. ние ще поддържаме данъчната система непроменена.

13. Предвид коригираните прогнози за приходите ние увеличихме бюджетните разходи с почти 1% от БВП за да постигнем фискален баланс през 2004 г. Това, както и по-реалистичните разчети за разходите за лихви, ни позволи да намерим средства за приоритетни разходи за здравеопазване и поддръжка на пътищата, които преди това не бяха предвидени в бюджета, както и да отговорим на натиска за допълнително материално стимулиране върху заплатите и пенсиите в края на годината. Въпреки тези корекции съотношението разходи/БВП остава почти с 1 процентен пункт от БВП по-ниско от 2003 г. Въпреки това капиталовите разходи бяха до известна степен повишени в сравнение с 2003 г. Тъй като сме решени да не допускаме разходите да превишат ревизираното си ниво през 2004 г., ние ще продължим да ограничаваме всички несъществени разходи на бюджета на централното правителство до 93 %, а бюджетните трансфери за общините (с изключение на данъците) свързани с разходите – държавна отговорност на 90 % от ревизираните бюджетни суми до четвъртото тримесечие. Тези ограничения са включени в контролите на Единната бюджетна сметка (ЕБС). Размерът на отложените по този начин разходи през първите три тримесечия се изчислява на малко под 1 % от БВП и ще бъде на разположение за разходване през четвъртото тримесечие до общия таван на разходите. Плановете да се трансферират средства за новото предприятие за строеж на пътища бяха отложени с оглед на макроикономическото положение и необходимостта ясно да се определи схемата за изграждане на магистрали.

14. Ще предприемем мерки за укрепване на устойчивостта на пенсионната система и системата на общественото здравно осигуряване. За да премахнем субективния фактор, формулата (годишното увеличение на средния индекс на потребителските цени и средния осигурителен доход с тежести съответно 75% и 25%) за определяне на годишната корекция на пенсионната основа и размера на пенсията ще бъде вписана в Кодекса за задължително обществено осигуряване до края на 2004 г. (индикативна цел). За да задържим изплащането на пенсиите за инвалидност от НОИ ще трябва (i) да назначим представители в регионалните и национални медицински експертни комисии и (ii) от 1.01.2005г. да се дадат права на НОИ да има свои медицински експерти, проверяващи и препотвърждаващи всяко удостоверение за инвалидност издадено преди 1.01.2005г. и ще се изисква НОИ да препотвърждава издадените от комисиите удостоверения за право на пенсиите за инвалидност до края на декември 2004 г. (критерий за изпълнение). Освен това правителството ще приеме постановление до края на септември 2004 г., с което ще ограничи плащанията със задна дата на лица с новоиздадени сертификати, даващи право на инвалидни пенсии за 6-те месеца, предхождащи издаването на сертификата за инвалидност. За 2005 г. правителството ще прегледа разходите за социални помощи на НОИ, за да бъде сигурно, че дефицитът на НОИ няма да доведе до увеличение на трансфера от бюджета на централното правителство с повече от предвидената средна инфлация на индекса на потребителските цени. Въпреки неподписването на националния рамков договор (НРД) за 2004 г. Националната здравноосигурителна каса (НЗОК) и Министерство на здравеопазването ще изплатят финансирането за болниците изключително на база заплащане за предоставени услуги (клинични пътеки и цена на диагноза). Дискусиите по НРД за 2005 г. ще се проведат в рамките на бюджетната процедура за тази година и ние възнамеряваме да разширим обхвата на доплащането от страна на пациентите за медикаменти и други здравни услуги.

15. Преобладаващият натиск от свръх търсене изисква постоянна фискална предпазливост. Ще установим бюджетните цели за 2005 на същите нива както

предвидените за 2004 г. Все пак ние можем леко да разхлабим позицията по фискалната политика, ако по времето, когато се изготвя бюджета (напр. през септември 2004, когато се изготвя бюджета за 2005), ръстът на кредитирането в частния сектор наистина намалее според предвижданията и тенденциите по текущата сметка не дават основания за безпокойство. Подробните политики в бюджета за 2005 г. все още са в процес на разработване. Разглеждаме приложимостта на по-нататъшно намаляване на ставката на корпоративния данък от 19,5 % на 15 % и на данъка върху доходите на физическите лица - чрез намаляване на ставките и въвеждане на данъчни кредити в зависимост от броя на децата в семейството. Свързаните с това намаления на приходите ще се компенсират до голяма степен от селективното повишаване на акцизите до достигането на минималните нива в ЕС и чрез очакваното по-нататъшно подобряване на събираемостта на данъците. По отношение на разходната част, по-доброто насочване на социалните разходи и на сумите, свързани с присъединяването към ЕС и за подобряване на инфраструктурата, си остават приоритети. След едно 8.5-процентно увеличение на заплатите в средата на 2004 г. и увеличенията на заетостта, свързани с реформите в съдебната и образователната система и присъединяването към ЕС, увеличението на фонд работна заплата в бюджетната сфера в средата на годината няма да надхвърли прогнозираната средна инфлация на ИПЦ за 2005 г. Субсидиите ще бъдат допълнително намалени, особено чрез премахването на субсидиите за топлофикационните дружества. Споразумение за задължения за обществени услуги с железопътната компания се очаква да се сключи до края на септември 2004 г. (индикативна цел). В преследване на плановете за построяване на нова атомна електроцентрала ние ще имаме нужда от увеличаване ефективността на публичните разходи и да се поддържа фискална възможност за приоритетни публични инвестиции, и ще минимизираме (i) прибягването към публични разходи и държавни гаранции, и (ii) намесата в плановете ни да приватизираме съществуващите предприятия за производство на електроенергия

16. Редица структурни реформи допълнително ще засилят фискалното изпълнение.

- За да подобрим събирането на приходите, Националната агенция по приходите (НАП), която ще обедини събирането на данъци и социални осигуровки, ще започне да действа на 1 януари 2006 г. В подготовка за това в парламента бе внесен законопроект за използването на кода БУЛСТАТ за всички данъчни и осигурителни плащания (предварително действие) като приемането му се очаква да стане до края на декември 2004 г. (критерий за изпълнение), и ще бъде закупена информационна технология за НАП до края на м. Септември 2004г. (индикативна цел). Данъчно осигурителния кодекс на НАП, в който са описани всички процедури по регистрация, обслужване, установяване и обжалване на задълженията за данъци и задължителни осигурителни вноски, както и събирането на публичните вземания, беше внесен в парламента (предварително действие) и се очаква да бъде приет до 15 ноември 2004г. (индикативна цел). За да се подобри функционирането на НАП, ще изменим и законите за данъка върху добавената стойност, данъка върху доходите на физическите лица и корпоративния данък навреме за стартирането на НАП на 1 януари 2006 г. Събираемостта на приходите се очаква да се увеличи още повече със създаването на Национална агенция за финансово разузнаване към МФ, която да се бори с избягването на плащане на данъци и с данъчните измами. В митническата сфера възнамеряваме да преструктурираме функциите по

разузнаването и разследването и ще проучим приложимостта на национална контролна зала за предотвратяване на измами и функционални проблеми.

- При последния преглед на ДДС-сметките се стигна до заключение, че те са изиграли положителна роля за подобряването на събираемостта на ДДС, но ние възнамеряваме да ускорим процедурите за даване на достъп на предприятията до замразените средства по тези сметки. Дирекцията за големи данъкоплатци ще укрепне още повече с въвеждането на он-лайн обслужване.
- За да укрепим дейността на държавното съкровище, ние ще включим левовите сметки на всички самостоятелни бюджетни лица в ЕБС до края на декември 2004 г. (критерий за изпълнение). В интерес на фискалната прозрачност няма да създаваме нови извънбюджетни фондове и държавни предприятия за срока на програмата с изключение евентуално на компаниите, създадени за управление на горите и на пристанищата и двата фонда за защита на околната среда и за покриване на непредвиден бъдещ недостиг по пенсионната система (структурна индикативна цел). Пет модула (финансово счетоводен, за управление на паричните наличности, за управление на бюджета, за управление на активите и за управление на материалите) на Информационната система за финансово управление ще започнат да функционират в МФ до края на декември 2004 г. (индикативна цел) и до средата на 2006 г. ще бъдат въведени във всички министерства.
- Започнахме изготвянето на бюджета за 2005 г., за да осигурим гладкото му приемане до края на 2004 г. Поискали сме всяко министерство да посочи 7 % от разходите си като разходи “с по-нисък приоритет”. Тези по-рационални резерви ще заменят в хода на годината повсеместните тавани на дискреционните разходи, които се използваха досега, с цел осигуряване на гъвкавост на разходите. Програмното бюджетиране се въвежда в три допълнителни министерства през 2004 г. и ние ще продължим да разширяваме обхвата му като включим още четири министерства през 2005 г. с оглед бюджета на централното правителство да може да се изготвя на програмна основа до 2007 г. За да подобрим изпълнението на бюджета, ние възнамеряваме с доклада за бюджета за 2006 г. да въведем текущо начисляване, като искаме техническа помощ от Фонда, за да се подготвим за тази промяна.
- За по-ясно очертаване на отговорностите на централната и местната власт, контролът върху местните финанси ще бъде засилен с разработването на стандарти за разходите общинска отговорност, създаването на система за мониторинг на разходите на местната власт и подобренията в капацитета за изпълнение на общините чрез обучение. В същото време, изравнителната субсидия ще бъде по-добре насочвана и до края на 2004 г. ще се приеме закон за общинския дълг.

Б. Политика на доходите и на пазара на труда

17. Задържането нивото на заплатите е важно за поддържането на конкурентноспособността. За да насочваме договарянето на заплатите в частния сектор, ние прилагаме политика на ограничаване на заплатите в публичния сектор. Заедно с ограничаването на средствата за работна заплата в държавния сектор,

дискутирано по-горе, увеличението на съвкупните средства за работна заплата на 58-те най-големи предприятия с държавно участие – монополи, получили държавни субсидии или са на загуба през третото тримесечие на 2003 г. ще бъде ограничено на 4 % през 2004 г. (критерий за изпълнение). В сътрудничество със Световната банка, ние възнамеряваме да изменим трудовото законодателство с оглед да направим постъпването на работа и прекратяването на трудовите договори по-гъвкаво. Като минимум ние ще (i) премахнем преносимостта на надбавката за прослужено време, за да се подобрят възможностите за пренаемане на работа на по-възрастни работници и (ii) улесним полагането на труд в извънработно време. Постановление, задоволяващо първото изискване ще бъде издадено до края на декември 2004 г. и проект на закон, задоволяващ второто изискване, ще бъде внесен в парламента до края на декември 2004 г. (индикативна цел). В момента обмисляме политиката си за минимална работна заплата за 2005 г. и след това, с оглед намирането на решение, чрез което да се постигне подходящ баланс между социалните плащания и необходимостта да се запази конкурентоспособността и насърчи заетостта в официалната икономика. Ще съгласуваме нашите предложения със служителите на Фонда през септември, като приемането на задоволителна политика за минималната работна заплата ще бъде условие за завършването на първия преглед по програмата.

В. Финансов сектор и политика за управление на публичните активи и пасиви

18. Разглеждайки експанзията на банковото кредитиране като процес за наваксване на дълго отлагани събития, който в края на краищата ще затихне по естествен път, ние сме загрижени, че бързите темпове на нарастване увеличават външната уязвимост. За да смекчим този риск сме предприели и възнамеряваме да предприемем редица мерки за засилване на банковия надзор и за намаляване на ликвидността при необходимост.

19. Следвайки постъпателната стратегия, приета в средата на 2003 г., БНБ вече значително увеличи надзорната си дейност. По-често се провеждат проверки на място и целеви прегледи на агресивните кредитодатели. От 1 април 2004 г. бяха направени по-стриктни изискванията за обезпечаване на необслужваните кредити чрез прекласифицирането им като лоши кредити с изискване за 100 % провизиране след изтичането на 90 дни вместо след 120-дневен период, както беше досега, и чрез повишаване на изискването за кредити, просрочени с 61–90 дни, от 30 % на 50 %. През юни 2004 г. се изиска от банките, в съответствие с банковите директиви на ЕС, да разглеждат по-рестриктивно текущите си печалби при изчисляване на собствения си капитал. От 1 юли 2004 г. минимумът от 10 000 лв. за кредити, които подлежат на деклариране в кредитния регистър на БНБ бе премахнат, като по такъв начин на банките бе предоставена важна информация, за да могат да вземат решения за отпускане на кредити на дребно. Както сочат и макропоказателите за предпазливо управление, ние считаме, че банковата система е финансово стабилна, но ако е необходимо, сме подготвени да засилим надзора си и да приемем допълнителни регулации за предпазливо управление, за да осигурим високото качество на банковите счетоводни баланси.

20. Полагайки усилия за задържане на ръста на кредитирането, обаче, ние съзнаваме необходимостта от приемане на допълнителни мерки за намаляване на банковата ликвидност.

- Правителството върна своите депозити от Фискалната резервна сметка (ФРС), които бяха внесени в търговски банки обратно в БНБ и прехвърли в БНБ всички депозити на Банковата консолидационна компания (БКК), освен малка технически необходима сума. Деноминиранията в лева набирателни сметки на митническата администрация ще бъдат прехвърлени в БНБ до края на м. октомври 2004 г. (индикативна цел).
- От 1 юли 2004 г. БНБ разшири обхвата на задължителните резерви, като включи всички изключени до момента пасиви от депозитната основа (с изключение на вторичния дълг, хибридните дългови инструменти и репо сделките между банките) за изчисляване на резервите. Задължителните резерви за тези пасиви бяха фиксирани на 4 %
- Освен това, БНБ реши да намали до 50 % съотношението на паричната наличност, която може да бъде използвана за спазване на изискванията за задължителните резерви, считано от 1 октомври 2004 г. (критерий за изпълнение).
- Правителството е подготвено да предприеме през втората половина на 2004 г. продажба на облигации в размер, надхвърлящ вече планирания с цел намаляване на ликвидността.
- Фондът за гарантиране на депозитите ще инвестира до края на м. септември 2004 г. своите касови остатъци и излишците в падеж репо сделки с банките в новоемитирани държавни облигации и ще внесе всички бъдещи ликвидни средства в БНБ.
- Ние внимателно ще наблюдаваме успеха на тези мерки за намаляването на кредитната експанзия и сме подготвени, след консултации с екипа на Фонда, да: (i) въведем изисквания по отношение на минималния размер на ликвидност, (ii) завишим размера на задължителните резерви върху досега изключените пасиви, и (iii) намалим още повече съотношението на паричната наличност, която може да бъде използвана за спазване на изискванията за задължителните резерви. Ние също така бихме обмислили възможността за по-нататъшно увеличаване на емисиите на ДЦК на вътрешния пазар и увеличаване нивата на минималните задължителни резерви, ако е необходимо с цел намаляване ръста на кредитите.

21. Правителството обяви предварително обратно изкупуване на намиращите се в обръщение Брейди облигации с отстъпка на следващата дата с опция за обратно изкупуване на 28 юли 2004 г. Тази транзакция ще намали съотношението на външния и публичния дълг с 2.9% от БВП и ще освободи обезпечение в размер на около 1.2% от БВП, като по-този начин нетните валутни резерви ще се намалят с едва 1.7% от БВП в резултат на тази транзакция. Ние може да изкупим обратно или да предплатим някои от другите си външни задължения, при условие, че се поддържа адекватно ниво на резервите в чуждестранна валута. За засилването на външната устойчивост правителството въведе тавани за договаряне и гарантиране на външния публичен дълг (критерий за изпълнение). Провежданата от правителството стратегия за изместване на тежестта от външно към вътрешно кредитиране също ще помогне за абсорбирането на банковата ликвидност, за предоставянето на активи на частните пенсионни фондове и за развитието на вътрешния капиталов пазар.

22. Ще засилим надзорната и регулаторна рамка на небанковия финансов сектор. Създаването на Комисия за финансов надзор (КФН) бе важна стъпка напред, но са необходими повече усилия за увеличаването на нейния надзорен капацитет,

регулаторна рамка и правомощия за правоприлагане на законодателството, с конкретен фокус върху застрахователния сектор. До края на 2004 г. възнамеряваме да:

- Дадем на Комисията за финансов надзор адекватни правомощия за налагане спазването на законодателството, за да може да идентифицира структурата на собствеността на наблюдаваните от нея юридически лица и да прилага ефективно закона за публично предлагане на ценни книжа;
- Канализираме съществуващите разпоредби в единен закон за застраховането, ревизираме фискалния режим за застрахователните дружества и елиминираме останалото диференцирано данъчно третиране и други регулаторни различия между животозастрахователните продукти и доброволните пенсионни фондове; и
- Регулираме лизинговите дейности, така че да позволим подходящо наблюдение върху развитията в тази област, както диктува анализът на нарастването на кредитите и задлъжнялостта на частния сектор.

Г. Други структурни реформи

23. Съзнаваме, че подобреният бизнес климат е от съществено значение за стимулирането на инвестициите и генерирането на предлагане с оглед поддържането на висок темп на растеж. В тази връзка, сме в процес на реформиране на законодателството за регистрация на фирмите, процедурите за разрешаване на спорове, изпълнението на съдебни решения, закон за обезпеченията и корпоративното управление. По-специално:

- Възнамеряваме да внесем в парламента до края на 2004 г. изменения в търговския закон, гражданско-процесуалния кодекс и всички други законови инструменти, необходими за прехвърлянето на фирмената регистрация към несъдебен административен орган и създаването на обединен национален електронен регистър с ограничено наблюдение от страна на съдебната система и опростени административни процедури (индикативна цел). Очакваме този закон да бъде одобрен от парламента и новият централизиран регистър да започне да функционира през 2005 г.
- Проектозаконът за медиацията като алтернативен механизъм за разрешаване на спорове, целящ да облекчи натовареността на съдилищата, е в парламента и се очаква да бъде одобрен до края на м. септември 2004 г.
- До края на м. септември 2004 г. ще изготвим проект на закон за създаване на система от частни съдия-изпълнители, за да разширим правата на кредиторите при изпълнението на съдебните решения, така че новата система да започне да действа през 2005 г.
- Разработването и прилагането на закона за обезпеченията и реформата за корпоративното управление ще отнеме по-дълго време, но ние създаваме работни групи, които да проучат вариантите за осъществяване на такава реформа и ще докладват за напредъка в тези области при прегледите на изпълнението на нашата програма.

Като част от усилията ни за подобряване качеството на административното обслужване, ние ще разширим обхвата на обслужването на едно гише, което вече се прилага в повечето публични администрации, така че да се обхванат всички администрации на централно, регионално и общинско ниво до края на 2004 г. Възнамеряваме да осигурим конкретни планове за унифициране на предоставянето на услуги “на едно гише” сред различните администрации, които да се дискутират през първия преглед на изпълнението на програмата. За да подобрим още повече стимулите за предприемачески дейности, ние вече сме предали в парламента закони за стимулиране на инвестициите и развитие на малките и средни предприятия. Очаква се тези закони, в които се опростява инвестиционната процедура и се предоставя нефинансова помощ на потенциалните инвеститори, да се приемат до края на м. септември 2004 г.

24. Въпреки че проучванията сочат спад през последните години и съответните показатели ни поставят в благоприятна позиция спрямо други страни в региона, ние сме решени да намалим още повече случаите на корупция и да подобрим държавното управление. Изцяло сме ангажирани с националната стратегия за борба с корупцията, набелязана през 2001 г. и възнамеряваме да подобрим координацията между министерствата и другите административни органи, за да постигнем целите си. Ще изпълняваме ангажиментите, поети при затварянето на Главата за съдебната система по повод присъединяването към ЕС и ще подобряваме още повече отчетността в съдебната система. Очакваме до края на м. септември 2004 г. да имаме готов за прилагане подробен етичен кодекс за държавния служител, одобрен от Министерски съвет. В допълнение, възнамеряваме да продължим активното преследване по съдебен път на държавните служители, замесени в корупционни действия. Поради изискванията на ЕС се наложи да увеличим прага за организиране на конкурентни търгове за държавни поръчки в Закона за държавните поръчки, но тъй като този праг остава сравнително висок спрямо дохода на глава от населението в България, планираме да въведем опростени и прозрачни процедури за справяне с корупцията на дребно при държавни поръчки с ниска стойност до края на 2004 г. За да се борим с корупцията, свързана с организираната престъпност, през м. март 2004 г. ние внесохме в парламента закон за конфискуване на незаконно придобито имущество, който очакваме да бъде одобрен до края на 2004 г.

25. Продължаването на реформите в железопътния и енергийния сектор и приключването на приватизационните сделки остават от критично значение за средносрочната ни фискална стратегия и стратегията за външно финансиране, както и за премахване на пречките за устойчив по-висок растеж. Работим заедно със Световната банка за постигане на устойчивост на железопътния сектор, включително чрез съкращаване на излишния персонал и увеличаване на тарифите. От 1 юли 2004 г. цените за електричество и отопление за битови нужди бяха увеличени със средно 10%. С тези изменения се постига възвръщаемост на себестойността на тези доставки и съответно е намалена нуждата от субсидирането им. С приемането на Закона за енергетиката, ние вече пристъпваме към реструктуриране и приватизация на електроразпределителните и топлофикационните дружества. Увеличената външна уязвимост през срока на програмата допълнително увеличи необходимостта от ускоряване на приватизацията. Новият закон за приватизацията, който в момента се обсъжда в Министерски съвет, ще ангажира министерствата с по-кратки срокове при подготовката на приватизационните сделки с цел да се привлекат стратегически инвеститори. По-специално:

- Приключихме продажбата на 65 % от телекомуникационната компания (БТК). Останалият дял се очаква да се продаде през фондовата борса.
- До края на 2004 г. възнамеряваме да продадем поне 5 тютюневи дружества, представляващи най-малко 50 % от активите на Булгартабак Холдинг, които са определени като продаваеми от приватизационния консултант (индикативна цел) и да приватизираме или ликвидираме останалите дружества през 2005 г.
- Изборът на печелившите оферти за седемте електроразпределителни дружества ще бъде направен до края на м. септември (критерий за изпълнение) и всякакви спорни въпроси със спечелилите търговете ще бъдат разрешени до края на м. декември 2004 г.
- За да канализираме приватизационните сделки за 2005–06 г., ние ще подготвим за обсъждане с мисията по време на първия преглед по програмата приватизационни планове за неядрените електрически централи, авиолинията, остатъчните пакети на дружествата за речна и морска навигация (индикативна цел). Приемането на приватизационен план, съгласуван с Фонда, ще бъде предварително действие за приключването на първия преглед по програмата. Пристанищни и летищни съоръжения ще се предложат за частни концесии въз основа на наскоро приетите закони за пристанищата и летищата.

България: Условия по стенд-бай споразумението за 2004 г.

Предварителни действия

1. Внасяне в парламента на закон за БУЛСТАТ като единен идентификационен код за всички данъчни и осигурителни плащания
2. Внасяне в парламента на данъчно-осигурителния процесуален кодекс (описано в параграф 16, първи булет)

Количествени критерии за изпълнение

1. Долна граница на фискалния излишък на консолидирания бюджет (Анекс II)
 2. Таван на разходите в консолидирания бюджет (Анекс II)
 3. Таван на просрочията в бюджета на централното правителство (Анекс II)
 4. Таван на средствата за работна заплата на 58-те най-големи държавни предприятия с финансови проблеми или монополен статут (Анекс III)
 5. Таван при договарянето и гарантирането на неконцесионен външен публичен дълг (краткосрочен, от 1 до 5 години, по-дълго) (Анекс IV)
-

Структурни критерии за изпълнение

1. Избор на печелившите оферти за продажбата на седемте електроразпределителни дружества (30 септември 2004 г.)
2. Намаление на съотношението на паричната наличност, използвана за попълване на задължителните резерви до 50 % (1 октомври 2004 г.)
3. Одобряване на закон, даващ на НОИ права от 1 януари 2005 г. да има свои медицински експерти, проверяващи и препотвърждаващи всяко удостоверение за инвалидност, издадено преди 1 януари 2005 г.; и изискващ НОИ да има свои медицински експерти, препотвърждаващи всички удостоверения за инвалидност, издадени след тази дата (31 декември 2004 г.)
4. Включване в системата на Единната бюджетна сметка на деноминирания в лева сметки на всички автономни бюджетни структури, които понастоящем са извън Единната бюджетна сметка (напр. всички структури на съдебната система, пенсионния фонд на учителите и всички държавни университети) (31 декември 2004 г.)
5. Одобряване от парламента на закон за БУЛСТАТ като единен идентификационен код за всички данъчни и осигурителни плащания (31 декември 2004 г.)

Други критерии за изпълнение

Да не се налагат нови или да се засилват съществуващите ограничения за разплащания и трансфери по текущи международни сделки, нито да се въвеждат или изменят многовалутните практики, нито да се извършват каквито и да било двустранни разплащания, които противоречат на чл. VIII от Устава на МВФ, нито да се налагат или засилват каквито и да било ограничения за вноса за целите на платежния баланс, нито да се натрупват каквито и да било външни просрочия (непрекъснато действие)

Структурни индикативни цели

1. Да не се създават нови извънбюджетни фондове или държавни предприятия (с евентуално изключение на създадената национална горска компания, компания за управление на пристанищата и фонд за покриване на бъдещ недостиг по пенсионната система) в течение на срока на програмата (непрекъснато действие)
 2. Придобиване на информационна система на Националната агенция по приходите (30 септември 2004 г.)
 3. Прехвърляне на деноминирани в лева набирателни сметки на митническата администрация в БНБ (31 октомври 2004 г.)
 4. Одобряване от парламента на данъчно-осигурителния процесуален кодекс (описано в параграф 16, първи булет) (15 ноември, 2004 г.)
 5. Изготвяне на приватизационен план, който да осигури приходи в съответствие с предвижданията за платежния баланс през периода 2005 – 06 г. (15 ноември 2004 г.)
 6. Приемане на закон, който да базира годишното изчисляване/корекция на пенсиите при 75% от увеличението на средния индекс на потребителските цени през предишната година, и при 25% от увеличението на средния осигурителен доход през предишната година (31 декември 2004 г.)
 7. Пълно въвеждане на петте модула на информационната система за финансово управление в Министерство на финансите (31 декември 2004)
 8. Приемане на постановление, което да премахне преносимостта на надбавката за прослужено време и внасяне в парламента на изменение на Кодекса на труда, което ще улесни полагането на труд в извънработно време (31 декември 2004 г.)
 9. Продажба на поне пет тютюневи дружества, представляващи най-малко 50% от общите активи на дружествата от Булгартабак холдинг, определени като продаваеми във фаза I – подготвителна фаза (оценени или като 50% от пазарната стойност, оценена от финансовия консултант в края на фаза I, или като 50% от нетните активи на дружествата, подлежащи на приватизация, или като 50% от продажбите през 2003 г. на дружествата, подлежащи на приватизация) (31 декември 2004 г.)
 10. Внасяне в парламента на изменения в търговския закон, гражданско-процесуалния кодекс и всички други законови инструменти, необходими за прехвърлянето на фирмената регистрация към несъдебен административен орган и създаването на обединен национален електронен регистър с ограничено наблюдение от страна на съдебната система и опростени административни процедури (31 декември 2004 г.)
-

ПРИЛОЖЕНИЕ
АНЕКС II

Критерии за изпълнение и индикативни ограничения за дефицита на консолидирания (general government) бюджет, разходите на консолидирания бюджет и просрочията в бюджета на централното правителство

	Таван на просрочията	Таван на разходите	Долна граница на фискалния излишък
	(в млн. лв.)		
Кумулативна промяна от 1 януари 2004			
30 юни 2004 г.	-9.8 ^{1/}	6,469 ^{1/}	699 ^{1/}
30 септември 2004 г.	-54.8	10,211	403
31 декември 2004 г.	-54.8	14,275	0

1/ Индикативна граница

Всякакви тримесечни ограничения в този Анекс са кумулативни.

Сметките на държавния бюджет се дефинират така, че да включват консолидирания бюджет (в т.ч. републиканския бюджет, бюджетите на министерствата и местните правителства, и бюджетите на осигурителните фондове НОИ и НЗОК), както и всички извънбюджетни фондове и сметки на централно и местно ниво. Бюджетът на централното правителство се дефинира като от консолидирания бюджет се извадят бюджетите на местните правителства и извънбюджетните фондове и сметките на местно ниво.

За целите на наблюдение на програмата, всички просрочия в бюджета на централното правителство представляват задължения за неразплатени разходи на централния и консолидирания бюджет. Наличността на просрочията в бюджета на централното правителство към 31 декември 2003 г. достигна 54.8 млн. лева.

За целите на наблюдение на програмата, кумулативните разходи на касова основа на консолидирания бюджет ще се увеличават/намаляват и излишъкът ще намалява/увеличава в края на всяко тримесечие, с кумулативното увеличение/намаление на просрочията в консолидирания бюджет (като се изключи увеличаването/намаляването на просрочията по погасяване на главници по заеми) към края на съответното тримесечие.

За целите на наблюдение на програмата фискалният баланс (излишък/дефицит) се дефинира като разлика между приходите по консолидирания бюджет (данъчни, неданъчни приходи и безвъзмездни помощи) и разходите по консолидирания бюджет, вкл. нетните капиталови трансфери (нетно придобиване на дялове и възмездно финансиране). Данните за разходите на касова основа ще бъдат коригирани с

кумулятивното отклонение на наличността на просрочията на консолидирания бюджет, както е описано в предходния параграф.

Отчитането на фискалния баланс ще бъде насрещно проверено от финансова гледна точка като сума на нетните кредити от местната банкова система към консолидирания бюджет, депозитите на консолидирания бюджет и сметките в чужбина, нетните местни небанкови кредити към консолидирания бюджет, постъпления от приватизация по бюджета, постъпления от външни заеми за изпълнение на проекти и пряка подкрепа към бюджета минус дължими погашения (амортизация), нетно дисбурсиране/изплащане на заеми, чиито краен платец е структура извън консолидирания държавен бюджет (операции по преотпускане на кредити), и нетното увеличение/намаление на просрочията на консолидирания бюджет, включително тези по погасяване на главници по заеми. За целите на отчитане изпълнението по този таван, всички приватизационни приходи, включително дивидентите на БКК, разпределени в консолидирания бюджет и данъците и други приходи от БКК, свързани с банковата приватизация, и всички приходи от освобождаване на обезпечението по брейди облигациите, се разглеждат като елементи на финансирането. Потоците в чуждестранна валута ще се преизчисляват в лева по курса на БНБ за деня. Изменения в стойността на депозити и сметки, деноминирани в чуждестранна валута, ще се вписват ежедневно и ще се отчитат от БНБ и МФ в края на всяко тримесечие, като тези изменения се нетират.

Цялата информация в този Анекс ще се отчита на тримесечна основа от Министерство на Финансите (и от БНБ за някои от точките от предходния параграф) в рамките на 60 дни след края на всяко календарно тримесечие.

Критерии за изпълнение и индикативно ограничение за средствата за работна заплата
на 58-те държавни предприятия (ДП)

	СРЗ на 58-те ДП
	(в млн. лв.)
1 юли 2003 – 30 септември 2003 (действителни)	151.3
Кумулативна промяна от 1 януари 2004	
30 юни 2004 г.	314.7 ^{1/}
30 септември 2004 г.	472.1
31 декември 2004 г.	629.4

1/ Индикативна граница

Таванът на съвкупните СРЗ на 58-те предприятия с държавно участие, които се наблюдават строго заради големите им загуби или просрочия, заради това, че получават субсидии или заради монополното им положение е 4 % над нивото на съвкупните им СРЗ за третото тримесечие на 2003 г. СРЗ са определени така, че да включват заплатите и удържките върху тях, внасяни от работодателя, но не включват допълнителните компенсации по чл. 12 от Наредбата за образуване на средствата за работна заплата в ТД с над 50 на сто държавно или общинско участие през 2004 г.

Тези предприятия, които са били приватизирани или са прекратили дейността си ще бъдат изключени от списъка за съответните тестови дати. Онези, които регистрират печалби в края на всяко от първите две тримесечия на 2004 г. също ще излязат от списъка през втората половина на 2004 г., освен ако не са монополи, имат просрочия или получават субсидии от държавния бюджет. Ако едно предприятие отпадне от списъка, съвкупните СРЗ се коригират в намаление с размера на СРЗ за това предприятие за третото тримесечие на 2003 г. плюс 4 % умножено по броя на тримесечията, през които това предприятие е било изключено. 58-те наблюдавани предприятия (предприятията от № 1 до № 16 се разглеждат със статут на монополисти) са:

1. НКЖИ	21. Автотранспорт – София ЕАД	39. Бълг. Речно плаване ЕАД
2. БДЖ ЕАД	22. Бургасбус ЕООД	40. БТ Хасково АД
3. Булгаргаз ЕАД	23. Топлофикация Бургас ЕАД	41. БТ Шумен АД
4. БТК ЕАД		42. БТ Дупница АД
5. НЕК	24. Топлофикация Варна ЕАД	43. Слънце ЕАД – Смолян
6. Топлоцентрала Варна ЕАД	25. Топлофикация Перник ЕАД	44. Мина ЗДравец ЕАД
7. Електроразпределение Варна ЕАД	26. Топлофикация Плевен ЕАД	45. АД Балканкар – Дунав
8. Електроразпределение Г. Оряховица ЕАД	27. Топлофикация Пловдив ЕАД	46. Терем ЕАД
9. Козлодуй ЕАД	28. БТ Видин АД	47. ВиК ЕООД – Добрич
10. Топлоцентрала Бобов дол	29. Топлофикация Сливен ЕАД	48. РЕ-Constructing & Rebuilding
11. Електроразпределение Плевен ЕАД	30. Топлофикация София ЕАД	49. ЕООД централна база - Перник
12. Електроразпределение -Пловдив ЕАД		50. ЕООД Voitech
13. Електроразпределение –София град ЕАД	31. Топлофикация Шумен ЕАД	51. Интендантско облс. ЕАД
14. Електроразпределение –София област ЕАД	32. Мина Пирин ЕАД	52. БТ Гоце Делчев АД
15. Електроразпределение –Ст. Загора	33. Пристанище Бургас ЕАД	53. БТ Кърджали АД
16. Топлоцентрала Марица Изток 2 ЕАД	34. Мини Бобов дол	54. Балканкар 6 ^{ти} Септември ЕАД
17. Гр. транспорт Пловдив ЕООД	35. ВМЗ	55. Мини Балкан – 2000 ЕАД
18. Русе общ. автотранспорт ЕООД	36. БТ Пловдив АД	56. Брикел ЕАД
19. Пароходство Български морски флот ЕООД	37. БТ Асеновград	57. Открита възлед. Мина ЕАД
20. Електротранспорт София ЕАД	38. Дунарит АД	58. Транспортно строителство & възст.

Критерии за изпълнение и индикативни ограничения за таваните за договориране и
гарантиране на външен дълг на публичния сектор 1/2/
(в млн. евро)

	До 1 година ^{3/}	над 1 година ^{4/}	1-5 години ^{4/}
Кумулативна промяна от нивото към 31 дек. 2003 г.			
30 юни 2004 г.	0 5/	150 5/	0 5/
30 септември 2004 г.	0	390	0
31 декември 2004 г.	0	390	0

1/ Публичният сектор се състои от централното правителство, местното правителство, фонд ДОО и всички извънбюджетни фондове, както и Българската национална банка.

2/ Терминът “дълг” има значението, определено в точка № 9 от Насоките на МВФ за критериите за изпълнение относно външен дълг, приети на 24 август 2000 г. (Решение на Изпълнителния борд № 12274-(00/85)). От този критерий за изпълнение се изключват: (i) нормалните кредити, свързани с вноса; и (ii) остатъците по двустранните разплащания. Дългът и ангажиментите, попадащи в таваните се оценяват в евро по обменния курс за програмата от 1.25 USD/евро и 135 ¥/евро.

3/ Таваните се прилагат за дълг с първоначален матуритет до и включително 1 година. Действителният по краткосрочния неразплатен дълг (съгласно това определение) към 31 декември 2003 г. е нула.

4/ Таваните се прилагат не само за “дълг,” но и за ангажиментите по отношение на договори и гаранции, за които не е получена стойност.

5/ Индикативни граници